**EPISTEMOLOGICAL STUDIES IN PHILOSOPHY,
SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES**

ISSN 2618-1274 (Print), ISSN [2618-1282](https://doi.org/10.26181/2618-1282) (Online)

Journal home page: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/index>

ФІЛОСОФІЯ

Василь Іванович Зінкевич

Кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
вул. Івана Франка 24, Дрогобич, 82100, Україна

Vasyl I. Zinkevych

PhD, Associate Professor,
Economic and Management Department,
Drogobych Ivan Franko State
Pedagogical University
st. I. Franko, 24, Drogobych, 82100, Ukraine

E-mail: Zinkevych1971@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1004-1685>

УДК: 130.1:[316.324.7:37]

**МЕТАМОРФОЗИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
У ГОРИЗОНТІ ЇЇ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ**

Received 11 March 2020; revised 17 April 2020; accepted 18 May 2020

DOI: 10.15421/342004

Анотація

У статті аналізується процес саморозгортання явища управління в контексті життєвого циклу системи індустріальної освіти. Доводиться, що на етапі зростання відбувається пошук форм організації управління у відповідності до ментальності народу і практики національної держави; на етапі зрілості менеджмент освіти досягає своїх завдань завдяки стандартизації, спеціалізації, синхронізації, концентрації, максимізації і централізації управління освітою; занепад системи супроводжується надмірним і жорстким адмініструванням, що веде до консервації віджившої свій час системи індустріальної освіти. Організаційні проблеми в управлінні системою індустріальної освіти полягають у тому, що, по-перше, процес індустріальної освіти вичерпав себе остаточно, на його долю залишається лише фахова підготовка робочої сили для обслуговування наявних продуктивних сил, що були створені на попередніх етапах; по-друге, процес виокремлено від навчання і виховання молодого покоління населення планети, оскільки воно інтуїтивно бажає вчитись новому змісту освіти і жити в умовах інформаційної доби; по-третє, у арсеналі соціального управління сучасності немає навіть адекватного інструменту на випадок занепаду соціальних систем, що ґрунтуються на суспільному поділі індустріальної праці; по-четверте, зруйнована основа саморегуляційного контуру соціальних систем, оскільки мораль індустріальної доби себе вичерпала і тим самим зробила добру справу – звільнила аксіологічний сегмент простору освіти для формування паростків нової моралі. Доводиться, що система освіти, почала відставати від ритму природного саморуху цивілізації. Вона не змогла довго утримуватись у стані гомеостазу, оскільки в рух прийшла підстава і умови. На цій високій напруженості, що склалася у системі індустріальної освіти, з одного боку, а з іншого – між нею і іншими підсистемами планетарного соціального організму, вона потрапила у стан кризи.

Ключові слова: індустріальна освіта, життєвий цикл, управління, функція, стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація, централізація.

Metamorphosis of managing industrial education system in the light of its life cycle

Abstract

The article analyzes the self-unfolding process of control phenomenon in the life cycle context of the industrial education system. It is proved that there is a search for organization forms of management in accordance with mentality of people and the practice of the nation state at the stage of growth; the education management achieves its tasks through standardization, specialization, synchronization, concentration, maximization and centralization of education management at the maturity stage; the decline of the system is accompanied by excessive and rigid administration, leading to the conservation of the industrial education system that has outlived its time. Organizational problems in the management of the industrial education system are the following: firstly, the process of industrial education has fully exhausted itself, only the professional training of the workforce remains to service the existing productive forces that were created in the previous

stages; secondly, the process is separated from the teaching and upbringing of the young generation of the planet` population, intuitively wanting to learn a new content of education and live in an information age; thirdly, there is not even an adequate tool in the social management arsenal of modernity in the event of social systems decline based on the social division of industrial labor; fourthly, the basis of the self-regulating contour of social systems was destroyed as the morality of the industrial age had exhausted itself and thus done a good deed, freeing up the axiological segment of the education space to form the sprouts of new morality. It is proved that the education system began to lag behind the rhythm of the natural self-movement of civilization. It could not stay in a state of homeostasis for a long time as the grounds and conditions came into motion. It got into a state of crisis at that high level of tension in the system of industrial education, on the one hand, and on the other - between it and other subsystems of the planetary social organism.

Keywords: *industrial education, life cycle, management, function, standardization, specialization, synchronization, concentration, maximization, centralization.*

Метаморфозы управления системой индустриального образования в горизонте жизненного цикла

Аннотация

В статье анализируется процесс саморазвертывания явления управления в контексте жизненного цикла системы индустриального образования. Доказывается, что на этапе роста происходит поиск форм организации управления в соответствии с ментальностью народа и практики национальных государств, на этапе зрелости менеджмент образования достигает своих задач благодаря стандартизации, специализации, синхронизации, концентрации, максимизации и централизации управления образованием; упадок системы сопровождается чрезмерным и жестким администрированием, что ведет к консервации отжившее свое время системы индустриального образования. Организационные проблемы в управлении системой индустриального образования состоят в том, что, в -первых, процесс индустриального образования исчерпал себя окончательно, на его долю остается только профессиональная подготовка рабочей силы для обслуживания имеющихся производительных сил, созданных на предыдущих этапах; во-вторых, процесс выделен от обучения и воспитания молодого поколения населения планеты, поскольку оно интуитивно желает учиться новому содержанию образования и жить в условиях информационной эпохи; в-третьих, в арсенале социального управления современности нет даже адекватного инструмента в случае упадка социальных систем, основанных на общественном разделении индустриального труда; в-четвертых, разрушена основа саморегуляционного контура социальных систем, поскольку мораль индустриальной эпохи себя исчерпала и тем самым сделала доброе дело – освободила аксиологический сегмент пространства образования для формирования ростков новой морали. Доказывается, что система образования, начала отставать от ритма природного самодвижения цивилизации. Она не смогла долго удерживаться в состоянии гомеостаза, поскольку в движение пришло основание и условия. На этой высокой напряженности ситуации в системе индустриального образования, с одной стороны, а с другой – между ней и другими подсистемами планетарного социального организма, она попала в состояние кризиса.

Ключевые слова: *индустриальное образование, жизненный цикл, управление, функция, стандартизация, специализация, синхронизация, концентрация, максимизация, централизация.*

Постановка проблемы.

Аналіз системи управління освітою є важливим моментом у теоретичному освоєнні будь-якого виду цивілізаційної освіти, оскільки освітянська діяльність за своєю сутністю є цілераціональною і такою, що охоплює великі маси народу. Тому вона явно потребує фахової підтримки з боку фахівців з управління. На практиці виник, як відомо, специфічний напрям організаційної діяльності - менеджмент

освіти. Тож, дослідження процесу управління системою індустріальної освіти завжди є актуальною проблемою, оскільки на її існування впливає науково-технічний прогрес, що несе усе нові і нові засоби навчання, революціонує технологію загальної і професійної освіти.

Крім того, на практиці має місце швидка акселерація молодого покоління населення світу. Останнє нам відомо як нове покоління дітей-«індіго» (народжувались до 1987 р. –

думають по-іншому), «дітей-кристалів» (народжувались 1987-2012 р. – випромінюють розум по-іншому), «дітей-веселки» (будуть народжуватись протягом 2012-2021) (Мексика, Італія, Венесуела, Нова Зеландія, Східна Європа), «дітей-квантів» (вбирають інформацію по-іншому і по-іншому її фільтрують і випромінюють); «дітей Раю» (будуть народжуватись після 2021 р). Усе це чинники, які потребують значної і постійної теоретичної уваги, оскільки вони суттєво змінюють освітній ландшафт і динаміку навчально-виховних процесів.

Мета даної статті полягає у відтворенні розвитку управління індустріальною освітою у парадигмі життєвого циклу соціальних систем.

Виклад основного матеріалу.

Менеджмент освіти з'явився, як відомо, у структурі соціальної системи індустріальної освіти далеко не зразу. Соціальна система індустріальної освіти у ході свого саморозгортання поступово, завдяки природному механізму органогенезу, формувала у себе функціональні органи, що потрібні були для забезпечення власної морфологічної цілісності і здатності до сталого функціонування. Сучасній науці такі процеси, що побудовані на організаційній взаємодії людей, добре відомі як функціональні системи. Тож, у такому випадку коректно вести мову про так звані функціональні структури, морфологія яких виникає внаслідок дії законів морфогенезу, а вивчення розвитку форми органів у зв'язку з їх функцією призвело до відкриття основних закономірностей філогенетичного органогенезу. На цьому теоретичному підґрунті ми можемо, для оцінки саморозгортання системи управління індустріальною освітою, застосовувати принципи диференціації та інтеграції, а також зміни функцій як керівного початку в філогенетичній перебудові органів даної цілісності.

При цьому ми повинні зробити декілька важливих пояснень з точки зору використання методологічного підходу до висвітлення предмету дослідження. По перше, коли мова йде про систему індустріальної освіти, то це означає що аналізується різноманіття навчаль-

но-виховних процесів, що притаманні індустріальній цивілізації. По-іншому, це зміст освіти у планетарному просторі у період між аграрною і інформаційною цивілізаціями. Ми тут свідомо маємо використати метод редукціонізму і не вступати у дискусію з приводу феномену цивілізації і їх класифікацій.

По-друге, ми маємо використати у якості методологічного інструментарію, для визначення проблемного поля дослідження, так званий цивілізаційний підхід, оскільки предмет дослідження у цьому просторі має видові характеристики, що відрізняють його від буття до і після видової трансформації життєустрою планетарної спільноти.

По-третє, ми бачимо доцільність використати парадигму життєвого циклу соціальних систем для розмежування етапів саморозгортання видової системи освіти у просторі індустріальної цивілізації. Ідея життєвого циклу соціальних систем, наприклад, життєдайність промислових фірм і їх продукції або товарів, добре працює у сфері маркетингових і інших видів досліджень ринкових відносин. Зараз, коли сфера освіти рішенням СОТ остаточно віднесена до сфери послуг за які треба споживачам платити гроші, цілком коректно, на нашу думку, використовувати цей інструмент для аналізу системи індустріальної освіти та її продуктів: спеціальностей, наукових, технологічних, консультативних, тренінгових і методичних послуг для населення.

Після цих зауважень методологічного спрямування ми можемо повернутись до реалізації позначеної вище мети даної статті. Далі ми повинні навести авторське бачення періодизації саморозгортання системи індустріальної освіти, оскільки така загальновизнана схема відсутня у філософській і педагогічній літературі. У низці публікацій, що викладені у різних фахових виданнях для обговорення широкою освітянською і педагогічною громадами, ми ретельно дослідили життєвий цикл соціальної системи індустріальної доби.

Він, тобто життєвий цикл системи індустріальної освіти, складається, на нашу думку, з чотирьох етапів, а саме: зародження – XVI (1543) - кінець XVII ст.; зростання – кінець XVII ст. - кінець XIX ст.; зрілість – кінець XIX

(1895) - 70-ті роки XX ст.; занепад – 70-ті роки XX ст. - початок XXI ст. Вищеподана систематизація освітнянського процесу у лоні індустріальної цивілізації з нашим баченням співпадає й висновок М.Фуко, що поданий ним у праці «Слова и вещи». Його праця присвячена, як відомо, нарису історії європейської культури від Відродження до середини XX ст.[Фуко 1977]. Розвиток світової спільноти М.Фуко аналізує як зміну парадигми знання. Їх Фуко називає епістемі. Епістема по грецьки – знання, пізнання. У Фуко це система уявлень про те, що і як потрібно і можна пізнавати. Це руйнівна сила культури, якщо не саме її істота. Починає він з Відродження. Хоча мається на увазі і фундамент цієї епохи – Середньовіччя. Фуко вважає, що цей час визначає епістема подібності або подоби. В епоху Просвітництва приходить епістема відмінності. Тепер ця епоха «культу розуму» проповідує розум як можливість відрізнити одне від іншого, розкласти на елементи, аналізувати – виділяти якісь компоненти і намагатися встановити відносини між ними, класифікувати. У XIX столітті, ближче до його кінця, стверджується епоха третьої епістемі – вона існує до нашого часу: епістема систем і організацій. Людина починає бачити світ як систему взаємодій. До сих пір це багато що визначає в науці. До сих пір ми ще до кінця не вийшли з цієї конфігурації думки. Фуко, вже застав століття наростання інформаційних технологій, і передбачає, що людство перебуває на порозі нової, четвертої епістемі. У століття інформації може встановитися щось на зразок епістемі контролю. Людина тепер хоче контролювати світ, себе та інших. Епістема контролю проявляється в тому, що над усіма уявленнями про системи та організації панує можливість доступу до інформації. Влада дає доступ до інформації та можливість маніпулювати нею, а через неї маніпулювати людьми [Фуко 1970]. Перейдемо до подання нашого бачення розвитку управління у просторі освіти. При цьому підкреслимо, що розвиток менеджменту освіти є вагомим критерієм міри визрівання системи індустріальної освіти. І далеко не випадково організаційний вплив набирає сили саме зараз, коли система індустріальної осві-

ти досягла апогею у своєму розвитку і має піти з планетарної арени. Отже, усе подамо по порядку, як того вимагає парадигма життєвого циклу соціальних систем.

На етапі зародження системи індустріальної освіти управління як система практично була маловідома, оскільки була відсутня сама система як організаційна цілісність з наперед заданою метою і параметрами.

На етапі зростання системи індустріальної освіти елемент управління поступово вводився у практику організації навчання і виховання. Участь держави в управлінні становленням освіти індустріальної доби постійно зростала, і в кожній окремій державі вона була різною. Головними проблемами, що намагались вирішити держави у цей час, «було розширення участі держави в шкільній справі: управлінні, взаєминах приватної і суспільної школи, вирішенні питання про відокремлення школи від церкви» [Джуринський 2000: 432].

У Франції запровадження державного шкільного законодавства фактично почалося в роки Наполеонівської імперії. Тоді визначився статус державних середніх шкіл (ліцеїв), була створена система шкільних округів. У 1801 р. був прийнятий Закон «Про організацію комунальних початкових навчальних закладів». У 1816 р. заснували кантональні комітети, які могли надавати невеликі суми для підтримки початкових шкіл. У 1824 р. було засноване Міністерство освіти, а в 1833 р. прийняте перше державне законодавство з початкової освіти, яким передбачався порядок відкриття і фінансування комунальних шкіл, а також нагляду за цими навчальними закладами. Указом 1835 р. утворена система шкільної інспекції. У подальшому законодавство з управління школою, її взаєминами з церквою неодноразово доповнювалося і змінювалося (закони 1850 - 1880-х рр.).

В Англії в 1830 р. парламент вперше фінансував школу. У 1847 році був виданий Закон про державне інспектування навчальних закладів. У 1860-1890 рр. розроблені і прийняті документи, що склали перелік законів про загальні принципи шкільної системи. Комітет з освіти (створений в 1839 році) був перетворений на Департамент з освіти і отри-

мав функції виконавчої влади. Цими ж документами створені урядові комітети зі спостереження за відвідуваністю навчальних занять. Департамент з освіти регулярно виступав з законодавчими ініціативами і щорічно готував навчально-методичні рекомендації -шкільні кодекси.

У США розробка державного шкільного законодавства почалася відразу після завоювання незалежності. Протягом XIX століття в окремих штатах видані законодавчі акти і постанови, що визначали діяльність навчальних закладів. Майже всюди за зразок бралось законодавство Нової Англії. У 1867 році у Вашингтоні створюється Федеральний департамент (Бюро) народної освіти.

На Заході всюди посилювалася роль держави в розвитку шкільної системи. Створювалася розгалужена мережа шкільних інспекцій та нагляду. У Пруссії і у Франції ці функції взяли на себе міністерства освіти, в Англії і США -департаменти з освіти. Контроль набував дедалі більше бюрократичної форми. Так, у Франції указом 1835 р. була створена особлива система шкільної інспекції. Інспекції діяли в кожному департаменті країни. Керівники інспекцій призначалися безпосередньо міністром освіти (з 1854 р. інспектори підпорядковувалися головному інспектору місцевої академії).

Системними кроками у цьому відзначилась Японія за часів правління «священного Імператора» з дому Тенно, яким став Муцухіто (1852-1912 р., отримав владу в 1868 р.). У 1871 р., коли було створене Міністерство освіти, першим великим продуктом якого став ФКО – Фундаментальний Кодекс з освіти (1872 р.). Його творці зробили чимало для того, щоб вивчити якомога більший обсяг зарубіжного освітнього досвіду і запозичити з нього те, що підходило до японського соціально-культурного середовища і могло бути втілене на практиці. Наприклад, була відхилена белл-ланкастерська система індивідуального навчання, а в методиці викладання обрана фронтальна система, яка краще узгоджувалася з характерною для японської культури повагою до наставника чи вчителя. Вступна частина Кодексу присвячена викладові основ

нової освітньої урядової політики. Відкидали китайську мову як попередню основу японської елітарної освіти (в Європі ту ж роль відігравала латина), вся народна освіта мала надалі здійснюватися японською мовою – єдиною, якою володіла переважна більшість населення (національні меншини в Японії були незначними). Мета освіти і зміст навчання в школі у Кодексі були визначені гранично чітко: «Мова, письмо і арифметика необхідні всім передусім тому, що ці знання щодня потрібні у військових та державних справах, у сільському господарстві, у торгівлі, у мистецтвах, у юриспруденції, у політиці, в астрономії та медицині» [Дзвінчук 2007: 92].

Становлення системи управління освітою в Україні слід розглядати через призму даного процесу в Росії, оскільки це була одна держава. У Росії такий орган управління освітою з'явився ще у 1817 році. Він мав назву-Міністерство духовних справ та народної освіти Російської імперії-центральною державною установою у Російській імперії в 1817-1824 рр., яка керувала духовними справами всіх віросповідань в Росії та установами народної освіти і науки. Міністерство засноване указом імператора Олександра I від 24 травня (5 червня) 1817 року. Воно було утворене шляхом об'єднання:

Міністерства народної освіти;

Головного управління духовних справ Священного Синоду православної церкви;

Головного управління духовних справ іноземних сповідань.

Керівником новоутвореного міністерства був призначений князь О.М. Голіцин, який залишався на своїй посаді до її скасування.

Діяльність міністерства духовних справ і його «відділення справ греко – російського віросповідання» викликала запеклу протидію з боку ієрархів Російської православної церкви; митрополит Санкт-Петербурзький Серафим (Глаголевський) називав його «сіє іго єгипетське». Указом від 15 (27) травня 1824 року міністерство було розформоване внаслідок тиску з боку ієрархів РПЦ та партії противників міністра князя О.М. Голіцина на чолі з А.О. Аракчєєвим. Навзамін розформованого міністерства були відновлені три зазначених

вище відомства з деякою зміною їх функцій.

На цій основі і почали розвиватися відмінності в освіті: за соціальним складом учнів, за тривалістю шкільного навчання і за якістю школи. Таким чином, до кінця XIX ст. населення було охоплене школами, але вони різко відрізнялися одна від одної [Древек 2001: 110].

На етапі зрілого функціонування системи індустріальної освіти новостворені національні органи управління освітою, як правило, Міністерства освіти і науки, почали активно вести політику «закручування гайок» у міру того, як наростав вплив технократизму, що став головним принципом управління цією галуззю. Виконавчими суб'єктами такої тотальної організаційної діяльності у сфері освіти стала технократична еліта відповідних країн. Їх зусилля були спрямовані, головним чином, на підготовку професійних кадрів ринкової орієнтації. Освіта у цьому випадку звелася в основному до навчання професії. Це стало очевидним для наших фахівців за переходу в алгоритм підготовки студентства на засадах Болонської декларації.

У цьому проявилася загальна закономірність наступу Другої хвилі, про яку писав Е. Тоффлер: «Кожна цивілізація має неявний кодекс - сукупність правил або принципів, які охоплюють усі сфери її діяльності. Коли індустріалізм поширився планетою, цей унікальний, неявний кодекс став видимим. Він складався з шістьох взаємопов'язаних принципів, які програмували поведінку мільйонів» [Тоффлер 2000: 49]. Тому, незалежно про яку країну буде йтися, їх система національної освіти підлягала стандартизації, спеціалізації, синхронізації, концентрації, максимізації і централізації.

Таким чином, на етапі сталого розвитку система індустріальної освіти, як органічний елемент індустріальної цивілізації, синхронно «дихала» з усіма іншими її складовими. На цій основі вона знаходилася у стані гомеостазу. При цьому вона не могла вийти за ці межі цивілізаційного саморуху планетарного соціального цілого, у центрі якого було матеріальне виробництво.

Криза соціального розвитку в середині

XX ст. спричинилася, коли вона, система освіти, почала відставати від ритму природного саморуху цивілізації, оскільки криза - це вихід за межі цього ритму «дихання» шляхом невідповідності вимог існуючих стандартів освіти, порушення вимог спеціалізації підготовки професійних кадрів, що готувались у системі вищої освіти, розбалансувались темпи розвитку науки, освіти і виробництва, концентрація освіти перейшла допустиму межу кількості підготовки кадрів і якості освіти, максимізація освітніх послуг спричинила перевиробництво професійних кадрів, що почали поповнювати списки безробітних або почали влаштовуватись на робочі місця не за здобутими спеціальностями, централізація у купі з бюрократизацією «затисли» в академічні лещата навчальні заклади освіти до такої міри, що ті втратили потяг до подальшого розвитку.

Е. Тоффлер робить песимістичний висновок: «те, що ми бачимо, є сукупністю шістьох провідних принципів, «програмою», яка діяла тією чи іншою мірою в усіх країнах Другої Хвилі». Ці шість принципів – стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація і централізація – застосовувались як у капіталістичних, так і в соціалістичних суспільствах індустріального світу, тому що вони неминуче виникали внаслідок того, що відстань між виробником і ринком постійно зростала. Ці принципи, у свою чергу, підсилюючи один одного, невідворотно вели до зростання впливу бюрократії. Вони утворювали найжорстокіші, наймогутніші з досі відомих організацій, змушуючи індивіда блукати у світі, схожому на світ маячних мега – організацій Кафки. Якщо сьогодні ми відчуваємо на собі їхній тиск і владу, то ми можемо простежити їх до прихованого кодексу, який програмував цивілізацію Другої Хвилі. Шість принципів, які сформували цей кодекс, надали характерного відтінку цивілізації Другої Хвилі. Сьогодні, як ми скоро побачимо, кожен із цих основних принципів є під ударом сил Третьої Хвилі. Досі існує еліта Другої Хвилі, яка й сьогодні застосовує ці правила – у бізнесі, у банківській справі, у трудових відносинах, в уряді, в освіті, у засобах масової інформації. Але прихід нової цивілізації кидає

виклик усім законним інтересам цивілізації колишньої. У зрушеннях, які невідворотно чекають нас попереду, всі еліти індустріальних суспільств, які так звикли виробляти правила, цілком імовірно підуть шляхом феодальних лордів минулого. Одні будуть скинуті з трону, інші - зведені на рівень убогого дворянства. Ще інші, більш розумні й здатні пристосуватися, трансформуються і виступлять у ролі лідерів цивілізації Третьої Хвилі. Щоб зрозуміти, хто керуватиме справами, коли Третя Хвиля стане домінантною, ми повинні спершу точно знати, хто керує ними сьогодні [Тоффлер 2000: 60-61].

На цій високій напруженості, що склалася у системі індустріальної освіти, з одного боку, а з іншого - між нею і іншими підсистемами планетарного соціального організму, вона потрапила у стан кризи. Вона не змогла довго утримуватись у стані гомеостазу, оскільки в рух прийшла підстава і умови. Держава ж, у свою чергу, відмовилась фінансово підтримувати розвиток університетів і перевела освіту в структуру платних послуг. Згідно з законом світової організації торгівлі (СОТ) - за освітні послуги треба платити.

Загальна практика управління соціальним розвитком на основі ідеологемі технократизму призвела розвиток галузі до проекту її глобалізації з відповідними міждержавними і наддержавними органами управління. Активності набула Болонська система, що почала стандартизувати континентальну європейську освіту у цілісний проект. Так з'являється гостра соціальна потреба у започаткуванні створення регіональних зон для організації інтернаціональної, транснаціональної, міждержавної міжнародної освітянської діяльності на кшталт, Європейського простору науки і освіти на основі Болонського процесу. Управління освітнім процесом, а точніше єдиним простором науки і освіти, передається Комісії з освіти, що створена на основі міждержавної угоди. Вималювалось не менше двох технологій управління навчальним процесом. Одна з них отримала назву евалюація – у зміст якої входить фактично створення умов або відповідного середовища для результативного навчального процесу, а друга – управління знан-

нями як технологія ефективного використання накопиченого інтелектуального капіталу, яким володіє колектив фірми, галузі, регіону, нарешті, окремої країни і світу.

На етапі занепаду системи індустріальної освіти менеджмент освіти набув: з одного боку, чітко вираженого міжнародного характеру, оскільки тепер сітка спеціальностей має бути узгоджена на міжнародному рівні, а з іншого – остаточно бюрократизувалася у національному просторі. Про останнє свідчить, з одного боку - широке незадоволення громадськістю якістю недавно прийнятих законів про різні ланки національної освіти, а з іншого – безкінечні модернізації процедур ліцензування, акредитації, сертифікації, форм звітності, порядок присудження наукових ступенів і вчених звань, процедур стажування, перепідготовки і підвищення кваліфікації викладачів різних форм освіти. У цілому, на етапі занепаду системи індустріальної освіти спостерігається дві тенденції: перша – спрямована на вибудовування міжнародного центру управління міжнародною освітою, а друга – тоталітарне продовження унормування освітянської діяльності, не зважаючи на офіційну відмову, і навіть більше того, гостре засудження ідеології технократизму.

Висновки.

Суворая правда освітянського життя полягає у тому, що організаційні проблеми в управлінні системою індустріальної освіти на етапі занепаду величезні і швидко нарощуються. Вони полягають у тому, що, по-перше, процес індустріальної освіти вичерпав себе остаточно, на його долю залишається лише фахова підготовка робочої сили для обслуговування наявних продуктивних сил, що були створені на попередніх етапах; по-друге, процес виокремлено від навчання і виховання молодого покоління населення планети, оскільки воно інтуїтивно бажає вчитись новому змісту освіти і жити в умовах інформаційної доби; по-третє, у арсеналі соціального управління сучасності немає навіть адекватного інструменту на випадок занепаду соціальних систем, що ґрунтуються на суспільному поділі індустріальної праці; по-четверте, зруйнована основа саморегуляційного контуру соціаль-

них систем, оскільки мораль індустріальної доби себе вичерпала і тим самим зробила добру справу-звільнила аксіологічний сегмент простору освіти для формування паростків нової моралі. При цьому став очевидним той факт, що система освіти як соціальне явище підкоряється різним механізмам, що забезпечують її буття у часі й просторі: на етапі зародження діють закономірності самоорганізації і саморегуляції соціальних структур; зростання-гомеорезу; зрілості-гомеостазу; занепаду-гомеоклазу. Забезпечення саме цих режимів буття на різних життєвих етапах системи індустріальної освіти і входить у функціонал системи галузевого управління освітою.

Ясно, що у одній статті важко детально подати розвиток феномену управління сферою освіти за майже п'ятсот років соціально-культурного життя планетарної спільноти. Більш детально дані процеси викладені у низці наших монографій і інших аналітичних матеріалах про систему індустріальної освіти і перспективи формування освіти інформаційної доби. Ми будемо цілком задоволені, якщо філософи освіти, культурологи, практичні педагоги, історики педагогіки, менеджери освіти та інші фахівці погодяться на поглиблення вивчення даної проблематики у руслі поданих тут ідей і висновків.

Бібліографічні посилання

- Джуринский, А.Н. (2000). *История педагогики и образования*: учеб. для бакалавров. М.: ВЛАДОС. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://stud.com.ua/72313/pedagogika/istoriyapedagogikitaosviti>.
- Дзвінчук, Д.І. (2007). *Освіта в історико-філософському вимірі: тенденції розвитку та управління*: монографія. К.
- Древек, П., Тенорт, Э., Салимова К., Додде, Н. (2001). *Педагогика народов мира: История и современность*. М.
- Фуко, М. (1970). «Порядок дискурса»: кто управляет знаниями, управляет всем. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://monocler.ru/poryadok-diskursa-fuko>.
- Фуко, М. (1977). Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. Перевод на русский язык: В.П.Визгин, Н.С. Автономова. М.: Прогресс. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5169>.
- Тоффлер, Е. (2000). *Третья Волна*. Пер. з англ. А. Євса. К., 49;60-61. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tmarket.ru/laboratory/basis/5169>

References

- Dzhurynskiy, A.N. (2000). *Istoriya pedahohyky y obrazovaniya* [History of pedagogy and education]: ucheb. Dlia bakalavrov. Moskva: VLADOS. Retrieved from <https://stud.com.ua/72313/pedagogika/istoriya pedagogiki ta osviti> (in Russian)
- Dzvinchuk, D. I. (2007). *Osvita v istoryko - filosofskomu vymiri: tendentsii rozvytku ta upravlinnia* [Education in the historical and philosophical dimension: trends in development and management]: monohrafiia. Kyiv. (in Ukrainian)
- Drevek, P., Tenort Э., Salymova, K. & Dodde, N. (2001). *Pedahohyka narodov myra: Ystoryia y sovremennost* [Pedagogy of the peoples of the world: history and modernity]. Moskva. (in Ukrainian)
- Fuko, M. (1970). «Poriadok dyskursa»: kto upravliaet znanyiamy, upravliaet vsem [“Discourse order”: who controls knowledge, controls everything]. Retrieved from <https://monocler.ru/poryadok-diskursa-fuko> (in Russian)
- Fuko, M. (1977). *Slova y veshchy. Arkheolohyia humanytarnykh nauk* [Words and things. Archeology of the humanities]. Perevod na russkyi yazyk: V.P. Vyzghyn, N.S. Avtonomova. Moskva: Prohress. Retrieved from <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5169>.(in Russian).
- Toffler, E. (2000). *Tretia Khvyliia* [Third Wave]. Perevod z anhl. A. Yevsa. Kyiv, 49;60-61. Retrieved from <https://tmarket.ru/laboratory/basis/5169> (in Russian)